

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.891.02 в Інституті підготовки
кадрів державної служби зайнятості
України,
доктору наук з державного управління,
професору
Р. В. Войтович

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, Мельничук Лариси Михайлівни на дисертаційне дослідження **Колодія Олександра Миколайовича** на тему: «**Децентралізаційна модель демократичного врядування в умовах глобалізації**», поданого до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 26.891.02 в Інституті підготовки кадрів державної служби зайнятості України на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Ступінь актуальності обраної теми дослідження.

Децентралізація вважається однією із найдинамічніших сучасних тенденцій у взаємовідносинах органів влади, ефективним інструментом поліпшення якості управління державою і фінансовими потоками, важливим кроком на шляху до запровадження належного урядування, однією з форм розвитку демократії, активізації населення на вирішення власних потреб та інтересів.

Реформування ж вітчизняної моделі публічної влади в сучасній Україні відбувається в умовах більшої гостроти та дискусійності питань децентралізації влади та одночасно їх виняткової актуальності та стратегічної значущості. Попри усвідомлення можливих ризиків дезінтеграції публічного управління, які можуть зумовлюватися децентралізаційними процесами, їх здійснення продиктовано міжнародними зобов'язаннями України та відображено у ключових документах сучасної державної політики країни, якими задекларовано намір держави та прагнення суспільства модернізувати систему державного управління та привести усі її складові у відповідність з міжнародно-правовими стандартами.

При цьому, виходячи із сутнісних ознак децентралізації, очевидною постає необхідність формування більш відповідальної та ефективної системи управління на низовому рівні, забезпечення різних територіальних спільнот необхідними послугами та більш якісного використання місцевих ресурсів. Відтак, все більшої актуальності набуває проведення досліджень,

зорієнтованих на розроблення адекватного сучасним умовам наукового підґрунтя для побудови та розвитку децентралізаційної моделі демократичного врядування.

У доповнення до зазначеного актуальність порушеної у дисертації проблеми підтверджено також її зв'язком з науково-дослідними роботами кафедри публічного управління та адміністрування Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за темами: «Управління інноваційно-інвестиційним розвитком регіону в умовах децентралізації та регіональної демократії» (державний реєстраційний номер 0118U005266) «Дослідження проблематики розвитку прямих форм демократії в Україні в умовах децентралізації» (державний реєстраційний номер №01118 U 003560).

З огляду на викладене вище, вважаю, що дисертаційне дослідження О. М. Колодія є своєчасним та умотивованим науково-теоретичними й прикладними потребами державно-управлінської діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота О. М. Колодія є комплексним дослідженням у сфері державного управління, в якій здійснено обґрунтування теоретико-методологічних засад розвитку децентралізаційної моделі демократичного врядування в умовах глобалізації та розроблено практичні рекомендації щодо її впровадження в Україні

Автор коректно визначає методологічний апарат дослідження. Основні положення, висновки та рекомендації, що формулює та обґрунтовує автор, відповідають поставленій меті дисертаційного дослідження та мають достатнє теоретичне та емпіричне обґрунтування. Їх достовірність зумовлена вдалими вирішеннями семи дослідницьких завдань, що сприяло реалізації визначеної мети дисертаційної роботи. Чітко корелюють з метою та поставленими завданнями й визначені О. М. Колодієм об'єкт і предмет дослідження.

Одержані дисертантом результати дослідження відзначаються аргументованістю та достовірністю, що підтверджує повнота аналізу значного масиву використаних джерел за темою дисертації, зокрема наукових праць й експертно-аналітичних розробок вітчизняних та зарубіжних дослідників, міжнародних і національних нормативно-правових актів, статистичних оглядів і аналітичних звітів органів, установ та організацій, національних і міжнародних аналітичних агентств, матеріалів спеціалізованих видань та інтернет-ресурсів.

Дисертант використовує комплекс сучасних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, перш за все, історичний, порівняльний, логіко-семантичний, структурно-функціональний, моделювання, логічного узагальнення, індукції та дедукції, що дозволило авторові здійснити цілісний розгляд проблеми розвитку децентралізаційної моделі демократичного врядування в умовах глобалізації, розробити основні положення та сформулювати виважені висновки.

Структура змісту роботи характеризується цілісністю, логічністю, в ній послідовно і взаємопов'язано розкривається тема дисертації та основні етапи дисертаційного дослідження. Позитивне враження складає звичка дисертанта подавати узагальнюючу інформацію у графічному та схематичному вигляді. Схеми, наведені автором, дають можливість лаконічно представити основні сутнісні ознаки розглядуваних об'єктів, що не лише спрощує сприйняття матеріалу, але й свідчить про достатню наукову кваліфікацію дисертанта.

У цілому дисертація О. М. Колодія відзначається достатнім рівнем обґрунтованості теоретичних положень і висновків, які містять необхідні елементи наукової новизни щодо обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій з питань впровадження децентралізаційної моделі демократичного врядування в Україні.

Позитивна оцінка ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується аналізом змісту структурних частин дисертаційної роботи. Висновки до розділів дисертації і загальні висновки достатньо чітко сформульовані, пов'язані між собою та відповідають поставленим завданням дослідження і тексту роботи.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій.

Вірогідність результатів і висновків дисертаційної роботи забезпечується чітко визначеною методологією, відповідністю методів дослідження його меті і завданням, якісним аналізом значного обсягу теоретичних положень, повнотою і значущістю здобутого матеріалу.

Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий внесок здобувача в науку державного управління.

Дисертаційна робота містить наукову новизну, яка полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад розвитку децентралізаційної моделі демократичного врядування в умовах глобалізації та розробці практичних рекомендацій щодо її впровадження в Україні.

Автором уперше запропоновано механізми впровадження децентралізаційної моделі демократичного врядування (на прикладі Київській області), які мають на меті розвиток демократичного врядування в умовах глобалізації, реформування місцевого самоврядування і територіальної влади у системі просторової організації, а основним очікуваним результатом є ефективно демократичне врядування, оптимізація адміністративно-територіального устрою, зміцнення фінансової самостійності об'єднаних територіальних громад, розвиток партнерства влади та бізнесу, удосконалення вертикальних та горизонтальних зв'язків між органами влади. Зокрема, оновлення децентралізаційної моделі демократичного врядування автор вбачає у врахуванні зарубіжного досвіду та передбачає його формування на трьох рівнях: базовому, районному та обласному.

Важливе значення має удосконалення понятійно-категорійного апарату теорії державного управління шляхом уточнення дисертантом окремих ключових понять дослідження. Серед них: «децентралізація», яке запропоновано розуміти як важливий елемент демократизації країни, що полягає у передачі (делегуванні) державно-владних повноважень органам місцевого урядування, з метою створення сприятливих умов для безпосередньої участі населення у вирішенні питань місцевого рівня, звільнення центральних органів від їх рішення задля концентрації на стратегічних питаннях розвитку країни; «концепція децентралізації», що є системою поглядів на процес функціонування публічної влади, що пов'язана з розумінням публічного управління як складного механізму, що реалізується сукупністю автономних, різнорівневих, наділених владними повноваженнями суб'єктів в різних сферах життєдіяльності.

До здобутків автора належить також вдосконалення напрямів реформування системи органів місцевого самоврядування і територіальної влади, серед яких: внесення змін до Конституції України відносно регламентації децентралізації, що заважає реформуванню місцевої державної адміністрації; досягнення повного обсягу можливих об'єднань територіальних громад; активізація процесу секторальної децентралізації; завершення процесу передачі відповідних повноважень органам місцевого самоврядування; забезпечення ефективної взаємодії і співпраці між різними рівнями влади; надання права участі органам місцевого самоврядування у визначенні власних повноважень, що дозволить підвищити якість державних послуг і сприятиме досягненню кращих результатів діяльності органів місцевого самоврядування у контексті розвитку демократичного врядування

Низка положень дисертаційної роботи набула свого подальшого розвитку, зокрема:

– перелік основних ризиків системи співвідношення централізації/децентралізації влади в Україні, що включає: надмірне зосередження владних ресурсів у деяких регіональних адміністраціях або надмірне зосередження владних ресурсів у центрі щодо інших регіональних адміністрацій; перевищення в деяких регіонах владних повноважень щодо підлеглих місцевих органів влади, державних і підприємницьких структур; обмеженість інфраструктурної і соціальної бази реформи місцевого самоврядування; послаблення стимулів до низової самоорганізації; перерозподіл власності з базового рівня на регіональний з подальшою приватизацією/передачею під контроль фінансово-промисловим групам, регіональним та центральній елітам. Наведене бачення ризиків, на відміну від існуючих підходів, формує передумови для забезпечення якісних управлінських процесів на всіх рівнях та є підґрунтям для розробки шляхів розвитку демократичного врядування;

– виокремлення кращого досвіду зарубіжних країн у сфері демократичного врядування у контексті децентралізації, на основі якого виявлено, що для впровадження децентралізаційної моделі демократичного врядування в Київській області значний інтерес становить досвід Польщі, що може бути в багатьох аспектах реалізований на території України, зокрема,

виділено наступні заходи: розробка стратегічного плану розвитку громади (на 3-5 років) та програми розвитку громади, для реалізації якої необхідно чітко визначити додаткові джерела фінансування; забезпечення ефективної реалізації програми; розробка стратегічних планів розвитку громад до 2025 року, у яких передбачається вдосконалення інфраструктури міста і навколишніх населених пунктів; запровадження угод про державно-приватне та соціальне партнерство, зокрема з представниками бізнесу, до яких також слід долучати іноземних інвесторів та ін.; впровадження даного досвіду дозволить комплексно оптимізувати систему демократичного врядування у відповідних державних установах та здійснити подальший розвиток реформи децентралізації;

– рівні виміру децентралізації, серед яких виділено: доктринальний (рівень сприйняття науковими колами та громадськістю впровадження децентралізаційних елементів); управлінський (рівень модернізації моделі управлінського врядування в країні); нормативний (рівень закріплення децентралізації у національному законодавстві, готовності до його змін та його відповідності міжнародним нормам); інституціональний (рівень забезпеченості країни інституційними структурами децентралізаційної моделі врядування); суб'єктивний (рівень розподілу суб'єктів, зацікавлених в централізованому або децентралізованому врядуванні); соціальний (рівень сприйняття центристських або децентристських тенденцій серед населення); економічний (рівень корисності та ефективності отриманих децентралізаційних результатів), що дозволило більш глибоко оцінити масштаби впливу реформи децентралізації на різні сфери державного управління.

Текст дисертації дає можливість виявити усі позиції наукової новизни, що складає теоретико-методологічну й прикладну цінність проведеного дослідження і є основою для вирішення практичних завдань щодо впровадження децентралізаційної моделі демократичного врядування в Україні.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.

Наукові результати дисертації опубліковано у 13 наукових працях, у тому числі 6 статей у фахових виданнях з державного управління, 1 публікація в іноземному фаховому виданні. Тематика і зміст опублікованих наукових праць відображає зміст і основні результати дисертаційної роботи О. М. Колодія.

Анотування дисертації відповідає її змісту та відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та анотування оформлено відповідно до вимог, визначених МОН України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи слугуватимуть теоретичною основою для подальших досліджень

децентралізаційної моделі демократичного врядування в Україні. Крім того, отримані результати можна використовувати в уточненні та реалізації децентралізаційної реформи для забезпечення ефективної роботи органів публічної влади; при створенні сприятливого середовища для активізації ролі громадськості у державному управлінні, зокрема, процесах розробки, прийняття, реалізації управлінських рішень та контролю за їх виконанням; при поглибленні демократичних засад в діяльності органів місцевого самоврядування.

Окремі результати дисертаційного дослідження були використані у діяльності Київської обласної ради VII скликання; Вишгородської районної ради Київської області; Вишгородської районної державної адміністрації Київської області; народного депутата України Бондарєва Костянтина Анатолійовича.

Інформація щодо практичного впровадження основних результатів наукового дослідження підтверджена відповідними документами.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

Зміст дисертації О. М. Колодія повністю корелюється з темою, логічно та послідовно її розкриває. Дисертаційна робота написана на належному рівні з використанням відповідного наукового інструментарію. Структура роботи та її оформлення відповідає офіційно встановленим вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій.

За змістом дисертація О. М. Колодія відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, а саме таким напрямкам досліджень: цільові, функціональні, організаційні й інші складові механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях, у різних сферах суспільного життя; органи державної влади та їх статус: цілі, завдання, функції, структури, організаційні відносини, їх удосконалення; система та структура центральних і місцевих органів державної влади та їх апаратів, їх класифікація.

Текст автореферату написано грамотно, аргументовано, загальноприйнятою науковою мовою. Його структура та оформлення відповідають встановленим правилам і стандартам.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Визнаючи загалом достатній науковий рівень дисертаційної роботи, її важливе практичне значення, слід зазначити, що це не виключає можливості критичного підходу до окремих положень і пропозицій здобувача й дозволяє висловити деякі зауваження та застереження.

1. У пункті 1.2. «Децентралізаційна модель демократичного врядування в умовах глобалізації» дисертант акцентує увагу на важливості досягнення оптимального співвідношення централізації-децентралізації в глобалізованому середовищі, незважаючи на надзвичайну складність цієї проблеми. Проте, децентралізаційна модель демократичного врядування, яка

пропонується у роботі, певною мірою передбачає дворівневу систему державної влади та трьохрівневу систему місцевого самоврядування. У зв'язку з цим, виникає запитання, чи не буде такий підхід до розподілу влади зумовлювати дисбаланс між центром і територіями?

2. Другий розділ дисертаційної роботи «Формування та реалізація децентралізаційної моделі демократичного врядування в глобалізованому світі» дисертант присвячує дослідженню зарубіжного досвіду реалізації децентралізаційних моделей демократичного врядування та виокремлює найкращі підходи у їх впровадженні. Зокрема, обґрунтовується, що у вітчизняну стратегію децентралізації можуть бути закладені основні риси децентралізаційної системи врядування у Канаді як однієї з найбільш децентралізованих країн у світі. Проте, визначення, які з цих рис чи особливостей застосовуються при виробленні пропозицій для оновлення вітчизняної моделі врядування, автор залишає за читачем, роблячи акцент переважно на застосуванні польського досвіду проведення децентралізаційних реформ. Натомість, на наше переконання, чітке окреслення способів застосування усіх кращих світових практик, додало б цій частині дослідження більш завершеного характеру.

3. У пункті 3.1. «Формування та реалізація децентралізаційної моделі демократичного врядування в Україні в умовах глобалізації» дисертант стверджує, що в країні переважає міський характер самоврядування. При цьому відкритим залишається питання, який зміст вкладається у сам термін «міський характер самоврядування», що зумовлює суб'єктивне сприйняття логіки автора щодо систематизації засад просторової організації місцевого самоврядування.

4. У пункті 3.3. «Механізми впровадження децентралізаційної моделі демократичного врядування в Україні на прикладі Київської області» автор доводить, що демократичність території може мати місце за умови, що на ній функціонує дві моделі – реальна модель місцевого самоврядування і законодавча модель місцевої влади. Разом з тим, на наш погляд, автор недостатньо розкриває сутність цих моделей, що ускладнює розуміння його аргументації на користь необхідності заміни вертикальних відносин по лінії «регіон - район».

5. У цьому ж пункті дисертації автор досить ґрунтовно окреслює оновлену децентралізаційну модель демократичного врядування в Україні на прикладі Київської області. При цьому, все ж не достатньо чітко простежується позиція дисертанта щодо місця у цій моделі об'єднаних територіальних громад.

Разом з тим, висловлені зауваження здебільшого мають на меті більш повну та об'єктивну характеристику результатів дисертації, зумовлені складністю й багатогранністю проблеми, а тому не впливають на результативність і загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного

дослідження, не знижують наукової та практичної цінності отриманих результатів.

Загальний висновок і оцінка дисертації. Враховуючи актуальність та новизну одержаних наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичне значення висновків, вважаю, що дисертаційна робота Колодія Олександра Миколайовича «Децентралізаційна модель демократичного врядування в умовах глобалізації» є завершеним, цілісним науковим дослідженням. У дисертації отримано нові науково обґрунтовані результати, які вирішують важливе наукове завдання в галузі науки «Державне управління», що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад розвитку децентралізаційної моделі демократичного врядування в умовах глобалізації й розробці практичних рекомендацій щодо її впровадження в Україні.

Дисертаційна робота О. М. Колодія за своїм змістом, достовірністю отриманих результатів, новизною, теоретичною та практичною значущістю відповідає вимогам МОН України, Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.06.2013 № 567 (зі змінами), а її автор – Колодій Олександр Миколайович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління зі спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
начальник Центру організації освітньо-наукової
діяльності студентів та молодих учених
Інституту новітніх технологій та лідерства
Національного авіаційного університету

Л. М. Мельничук Л. М. Мельничук